

TOEZICHT OP ZORGPLICHT ARBEIDSMARKTPERSPECTIEF

1. Inleiding

Vanaf augustus 2008 hebben bekostigde bve-instellingen de wettelijke zorgplicht tot het uitsluitend aanbieden van beroepsopleidingen als er na beëindiging van de opleiding voldoende arbeidsmarktperspectief is voor de studenten. Voor niet bekostigde instellingen is deze wettelijke zorgplicht niet van toepassing.

In het Toezichtkader bve 2012 wordt ingegaan op het arbeidsmarktperspectief van opleidingen. Deze notitie geeft aan hoe de inspectie vanaf 2012 het onderwerp arbeidsmarktperspectief in het toezicht betreft.

Paragraaf 2 beschrijft enkele recente ontwikkelingen en in paragraaf 3 komt vervolgens het wettelijk kader en de relatie met het toezicht aan de orde. Paragraaf 4 gaat vervolgens in op het eerste orde toezicht van de inspectie, waarna in paragraaf 5 het tweede orde toezicht wordt uitgewerkt.

2. Recente ontwikkelingen

Op 2 april 2012 stuurde de minister van OCW een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer over (macro) doelmatigheid en het arbeidsmarktperspectief van opleidingen.¹ Deze brief volgde op een advies van SBB aan de minister over (macro-)doelmatigheid in het mbo.² De minister kondigde in de brief van april 2012 diverse maatregelen aan, waaronder het zorg dragen voor een betere informatievoorziening om de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt inzichtelijker (transparanter) te maken, het versterken van het opleidingsportfolio van instellingen door betere afspraken te maken met bedrijfsleven en andere instellingen en het invoeren van een escalatiemechanisme als instellingen, in samenwerking met bedrijfsleven, niet tot afstemming komen. In de brief wordt ook ingegaan op het toezicht van de inspectie. Aangekondigd wordt dat de inspectie het toezicht op de naleving van de wettelijke zorgplicht arbeidsmarktperspectief structureel verankert in het risicogerichte toezicht. In de volgende paragrafen wordt nader uitgewerkt op welke wijze dit gebeurt.

3. Wettelijk kader en Toezichtkader bve 2012

In de wet zijn voor het arbeidsmarktperspectief drie artikelen relevant³:

- Zorgplicht arbeidsmarktperspectief en belang beroepsopleidingen (WEB, art. 6.1.3)
- Ontneming rechten ten aanzien van bestaand onderwijsaanbod (WEB, art. 6.1.4)
- Zorgplicht regeling voor onderwijsprogramma en examens (WEB, art. 7.4.8)

WEB, art. 6.1.3 Zorgplicht arbeidsmarktperspectief en belang beroepsopleidingen

De instelling moet ervoor zorgen dat een opleiding alleen wordt aangeboden als er voor de afgestudeerden voldoende arbeidsmarktperspectief is. Deze zorgplicht geldt voor bekostigde instellingen. Voor vakinstellingen geldt een zorgplicht tot het (uitsluitend) aanbieden van beroepsopleidingen die van belang zijn voor de specifieke bedrijfstak of groep van bedrijfstakken waarvoor de vakinstelling opleidingen verzorgt. Vakinstellingen moeten er voor zorgen dat een opleiding als die niet op hun oorspronkelijke werkerterrein ligt, alleen wordt aangeboden als die

¹ Brief van de minister van OCW aan de Tweede Kamer, d.d. 2 april 2012, Aanbod van mbo-opleidingen. Referentie 381437. In bijlage 1 zijn belangrijke passages uit deze brief weergegeven.

² SBB, Advies in hoofdlijnen over (macro-)doelmatigheid in het mbo, 28 februari 2012. SBB komt daarin met voorstellen voor zelfregulering, en werkt in dat verband onder meer een escalatieladder uit.

³ In bijlage 2 zijn alle relevante artikelen uit de WEB opgenomen.

gericht is op en van belang is voor de specifieke bedrijfstak of groep van bedrijfstakken waarvoor de instelling opleidingen verzorgt.

WEB, art. 6.1.4 Ontneming rechten ten aanzien van bestaand onderwijsaanbod

Als het arbeidsmarktperspectief niet of niet langer aanwezig is, kan de minister een bekostigingssanctie treffen wegens het niet naleven van wet- en regelgeving (WEB, art. 11.1). Ook kan de minister de rechten ten aanzien van de betreffende opleiding ontnemen. Ook aan vakinstellingen kan de minister de rechten ontnemen als niet of niet wordt voldaan aan de zorgplicht (WEB, art. 6.1.4 lid 1c).

Als de zorgplicht voor het arbeidsmarktperspectief niet wordt nageleefd hoeft niet vooraf een waarschuwing te worden gegeven (WEB, art. 6.1.4/6.1.5). Maatregelen, in de zin van WEB, art. 6.1.5a, kunnen niet getroffen worden als deze zorgplicht niet wordt nageleefd.

WEB, art. 7.4.8. Zorgplicht regeling voor onderwijsprogramma en examens

De instelling moet zorgen voor een adequate informatievoorziening aan (nieuwe) studenten tijdens de werving en tijdens de opleiding. De student dient voldoende, objectief en zo actueel mogelijk geïnformeerd worden over de opleiding.

Over informatieverstrekking aan studenten over onder meer het arbeidsmarktperspectief bevat het toezichtkader een aantal indicatoren.

Toezichtkader bve 2012, gebied 1 onderwijsproces⁴

Drie aspecten van het waarderingskader hangen (mede) samen met het arbeidsmarktperspectief: Intake en plaatsing, Studieloopbaanbegeleiding en Maatwerk. Die aspecten zijn relevant voor bekostigde en niet-bekostigde instellingen.

Bij de intake en plaatsing beoordelen we de voorlichting waarbij de aankomend student vooraf actueel en realistisch moet worden geïnformeerd over het arbeidsmarktperspectief.

Ook bij de studieloopbaanbegeleiding is de informatievoorziening van belang. De opleiding dient aan de student tijdig en op een toegankelijke wijze informatie over de arbeidsmarkt ter beschikking te stellen. De opleiding dient de informatie actief en op voor het keuzeproses van de student relevante momenten met de studenten te bespreken, dat wil zeggen bij de eerste aanmelding voor een opleiding en als onderdeel van de studieloopbaanbegeleiding wanneer de student overweegt met de opleiding te stoppen of van opleiding te veranderen.

De student moet voorafgaand aan zijn inschrijving/plaatsing maar ook tijdens zijn studieduur een weloverwogen keuze voor een studie kunnen maken.

Bij maatwerk beoordelen we of sprake is van differentiatie. Het gaat hier om de inrichting van het onderwijsprogramma. Het onderwijsprogramma wijkt indien noodzakelijk af van het regulier aanbod waardoor er individueel en/of groepsgewijs mogelijkheden zijn voor onder meer een optimale aansluiting op het toeleverend- en vervolgonderwijs of de arbeidsmarkt.

4. Eerste orde toezicht van de inspectie

Het eerste orde toezicht richt zich op alle instellingen. Het bestaat uit het opmaken van de Staat van de instelling aan de hand van een instellingsanalyse. Dit gebeurt eens in de drie jaren.

Het resultaat van het onderzoek levert de Staat van de instelling op: een beeld van de geleverde prestaties, de waargenomen risico's voor de kwaliteit en de stand van de kwaliteitsborging. Dit geheel leidt tot een besluit of er wel of geen tweede orde toezicht komt.

Daarnaast is er een jaarlijkse risicomonitoring op afstand in de tussenliggende jaren voor instellingen waarvoor niet de Staat van de instelling wordt opgemaakt.

Voor het toezicht op arbeidsmarktperspectief is het van belang onderscheid te maken tussen bekostigde en niet-bekostigde instellingen.

⁴ Zie bijlage 3 voor een uitwerking van de aspecten en indicatoren.

Bekostigde instellingen

Staat van de instelling

De staat van de instelling start met een risicoanalyse. Het arbeidsmarktperspectief van nieuwe opleidingen wordt geanalyseerd. Het gaat daarbij om opleidingen die net zijn gestart en waarop studenten zijn ingeschreven. Gekeken wordt naar nieuw gestarte opleidingen⁵ in het lopende en voorgaande schooljaar. Door de BRON-gegevens van twee achtereenvolgende jaren te vergelijken komen deze opleidingen in beeld. Ook de instelling wordt gevraagd welke opleidingen in het lopende en het daaraan voorafgaande jaar zijn gestart.

De inspectie gebruikt in eerste aanleg informatie van instellingen zelf (informatie over de vraag-aanbodverhouding wordt opgevraagd bij de start van het onderzoek)⁶, maar verder ook van systematisch arbeidsmarktonderzoek (zoals van ROA, van de kenniscentra en later de te vormen databank van DUO).

De inspectie bespreekt de bevindingen van de analyse bij nieuwe opleidingen met het college van bestuur. Daarbij wordt ingegaan op de besluitvorming van de vraag-aanbodverhouding bij nieuwe opleidingen.

Bij aanmerkelijke afwijkingen in de vraag-aanbodverhouding is sprake van een arbeidsmarktrisico. In het rapport over de Staat van de instelling wordt afzonderlijk aandacht besteed aan de uitkomst van de risicoanalyse van de zorgplicht voor de arbeidsmarktrelevantie van het nieuwe opleidingsaanbod.

Indien er sprake is van arbeidsmarktrisico vindt mogelijk een vervolg plaats in de vorm van een nalevingsonderzoek. Afhankelijk van de kwaliteitsborging van de instelling, en de overige gesignaleerde risico's, bepaalt de inspectie de wijze waarop het nalevingsonderzoek tijdens het tweede orde toezicht wordt uitgevoerd. Bij het vermoeden van een ernstige schending van de zorgplicht wordt het onderzoek in elk geval uitgevoerd.

In het kader van de Staat van de instelling worden 1 tot 5 opleidingen onderzocht. Deze opleidingen worden beoordeeld aan de hand van het Toezichtkader bve 2012. In paragraaf 3 van deze notitie is beschreven welke onderdelen van het waarderingskader expliciet betrekking hebben op het arbeidsmarktperspectief. Over opmerkelijke punten (in positieve of negatieve zin) wordt gerapporteerd.

Jaarlijkse risicomonitoring

Als uit signalen en/of andere voor de inspectie beschikbare bronnen een ernstig vermoeden rijst van het niet naleven van de zorgplicht arbeidsmarktperspectief nemen wij tussentijds contact op met de instelling (Zie tevens paragraaf 5 Tweede orde toezicht.)

Niet-bekostigde instellingen

Bij niet-bekostigde instellingen onderzoekt de inspectie - in tegenstelling tot de bekostigde instellingen - de zorgplicht arbeidsmarktperspectief niet. De reden hiervan is dat er geen wettelijke basis is. Wel onderzoekt de inspectie bij de 1 tot 5 opleidingen die tijdens de Staat van de instelling worden onderzocht (de informatie over) het arbeidsmarktperspectief als onderdeel van de aspecten Intake en plaatsing, Studieloopbaanbegeleiding en Maatwerk (zie paragraaf 3 van deze notitie). Over opmerkelijke punten (in positieve of negatieve zin) wordt gerapporteerd.

5. Tweede orde toezicht

Als uit het driejaarlijkse onderzoek naar de Staat van de instelling, de jaarlijkse risicomonitoring, dan wel uit signalen, een ernstig vermoeden rijst van het niet naleven van de wettelijke zorgplicht voor de arbeidsmarktrelevantie van het opleidingsaanbod, dat wil zeggen dat sprake is van een aanmerkelijk gebrek aan arbeidsmarktperspectief bij recentelijk gestarte opleidingen, dan vindt een nalevingsonderzoek plaats.

⁵ Er wordt niet bedoeld op beroepsgerichte opleidingen, die een opvolger zijn van (gestopte) eindtermgerichte opleidingen. Deze worden niet beschouwd als nieuwe opleidingen.

⁶ Zo mogelijk maakt de inspectie gebruik van informatie die is opgenomen in het jaarverslag van de instelling.

Nalevingsonderzoek

In geval van een nalevingsonderzoek bij recentelijk gestarte opleidingen kijken we naar de onderbouwing van het besluit en het overleg met het betrokken bedrijfsleven en met andere aanbieders (instellingen voor bve) in de regio.

Het besluit moet zijn onderbouwd met zo actueel mogelijke gegevens uit systematisch arbeidsmarktonderzoek, van de instelling zelf of van bijvoorbeeld het kenniscentrum of de brancheorganisatie waarin het bedrijfsleven is vertegenwoordigd. Ook gaan we na of is vastgesteld of er voldoende bpv-plaatsen zijn voor de studenten.

Aan het besluit moet met het bedrijfsleven een dialoog zijn voorafgegaan over het al dan niet aanwezig zijn van een behoefte aan de betreffende opleiding. Immers vooral ook het oordeel van het bedrijfsleven is relevant: de instelling dient op een passend organisatieniveau een werkende dialoog te hebben met het bedrijfsleven. Deze dialoog gaat onder meer over de ontwikkeling van het onderwijs en over het opleidingsportfolio.

Ook moet de instelling er zich van hebben vergewist of de opleiding al door andere instellingen in de regio wordt aangeboden. Bij een gelet op het arbeidsmarktperspectief gebleken behoefte aan de nieuwe opleiding moet de instelling kunnen aantonen dat er geen sprake is van een risico op ondoelmatigheid gelet op het aantal vergelijkbare opleidingen in de regio.

Het toezicht is er dus vooral op gericht om na te gaan of instellingen voldoende aandacht hebben besteed aan de zorgplicht. De wijze waarop de instellingen met de zorgplicht omgaan is onderwerp van onderzoek. Het gaat om de zorgvuldigheid van het proces. Daarbij is de externe dialoog met het bedrijfsleven en met andere aanbieders (omliggende instellingen) van groot belang. Maar uiteraard is ook de interne dialoog over zaken als kwaliteit, draagvlak en onderbouwing van het plan voor de nieuwe opleiding relevant.

Wanneer de inspectie kijkt naar de dialoog in de omgeving, met name met andere aanbieders in de regio en met het bedrijfsleven, zoekt zij daarbij aansluiting bij wat er wat dit betreft onder auspiciën van de Stichting Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (SBB) plaatsvindt. Dat geldt ook voor de door SBB te ontwikkelen normering en omgangsvormen. Wanneer de nog te ontwikkelen 'onderlinge omgangsvormen' (zie Actieplan in bijlage 2) zijn vastgesteld, en worden toegepast in specifieke situaties, zal de inspectie zich daarop kunnen baseren en het toezicht proportioneel inrichten.

De minister van OCW heeft in haar brief van 2 april 2012 een toetsingskader aangekondigd op basis waarvan een afweging plaats kan vinden over de vraag of er op regionaal niveau sprake is van een arbeidsmarktrelevant, doelmatig en toegankelijk aanbod.⁷ Dit kader wordt in samenwerking met de SBB uitgewerkt en getest in de praktijk. Als dit toetsingskader beschikbaar is gaat de inspectie na of instellingen hiervan gebruik hebben gemaakt.

In het nalevingsonderzoek wordt ook aandacht besteed aan de informatievoorziening aan studenten over het arbeidsmarktperspectief, mede in relatie tot artikel 7.4.8 van de WEB. We gebruiken daarbij de aspecten en indicatoren uit het Waarderingskader bve 2012 als basis (zie paragraaf 3 van deze notitie). We gaan daarbij ook na of de informatievoorziening aan studenten en hun wettelijk vertegenwoordigers aantoonbaar, objectief en effectief is. De informatievoorziening kan bijvoorbeeld blijken uit voorlichtingsmateriaal over de opleiding, zowel schriftelijk, op de website van de instelling als bijvoorbeeld uit presentaties voor aankomende studenten. De informatie moet zijn gebaseerd op zo actueel mogelijke gegevens over het arbeidsmarktperspectief van de opleiding. Uiteraard moet de informatieverstrekking effectief zijn voor het kunnen maken van keuzes door de student. De effectiviteit blijkt uit gesprekken met studenten als de meest belanghebbende partij. De inspectie zal zich daarom hiervoor in grote mate baseren op het oordeel van de studenten.

⁷ Brief van de minister van OCW aan de Tweede Kamer, d.d. 2 april 2012, Aanbod van mbo-opleidingen. Referentie 381437.

Sanctietraject

Gezien de complexe bewijsvoering, kiest de inspectie er voor om alleen bij ernstig gebrek aan arbeidsmarktperspectief van nieuwe opleidingen een sanctietraject te starten.

Als de instelling ernstig tekort schiet vraagt de inspectie om maatregelen om de opleiding te beëindigen en geen studenten meer in te schrijven. Van ernstig tekort schieten is sprake wanneer het besluit over het opleidingsportfolio slecht is onderbouwd en onzorgvuldig tot stand kwam, in combinatie met het gegeven dat de kans-op-werk gering is, dat branchegegevens een negatief beeld laten zien van het arbeidsmarktperspectief en dat er bovendien uit de dialoog van de school met het bedrijfsleven geen concrete aanwijzingen zijn dat er aan de opleiding behoefte is.

Er wordt dan een redelijke hersteltermijn in acht genomen en de instelling wordt door de inspectie gewezen op het risico op het intrekken van de licentie. Een redelijke termijn kan een jaar zijn, gezien de noodzaak tot zorgvuldige afbouw in verband met het belang van de studenten.

Wanneer sprake is van blijvend en ernstig tekort schieten, dus wanneer de arbeidsmarktirrelevante opleiding actief blijft (er zijn studenten ingeschreven), dan volgt een melding van de inspectie aan de minister. De minister kan dan een bekostigingsmaatregel treffen, dan wel de licentie intrekken.

6. Tot slot

Verwacht kan worden dat door de inspectieaandacht voor de zorgplicht voor het arbeidsmarktperspectief in het driejaarlijkse onderzoek naar de Staat van de instelling, de kwaliteitsonderzoeken, de onderzoeken naar kwaliteitsverbetering en bij tussentijdse signalen, een agenderend en zelfreinigend effect optreedt. Dit draagt bij aan het naleven van de zorgplicht.

**BIJLAGE 1:
RELEVANTE PASSAGES UIT BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN
WETENSCHAP⁸**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Den Haag, 2 april 2012

1. Inleiding

In deze brief kunt u lezen welke aanvullende maatregelen het kabinet neemt om een arbeidsmarktrelevant, doelmatig en toegankelijk aanbod aan mbo-opleidingen te versterken. Nederland heeft immers goede vakmensen nodig. Zo dreigt door ontgroening en vergrijzing een tekort aan vakmensen in met name de techniek en de zorg. Het middelbaar beroepsonderwijs speelt een cruciale rol in het opleiden van vakmensen voor de arbeidsmarkt en voor de doorstroom naar het hbo. Graag wil ik met uw Kamer overleg voeren over de voorgestelde maatregelen. Met deze brief kom ik mijn toezegging na uw Kamer te informeren over de uitwerking van het voornemen in het Actieplan mbo «Focus op vakmanschap 2011–2012» om de macrodoelmatigheid in het mbo te verbeteren.

[...]

4. Het doel

Het doel van de voorgestelde maatregelen is dat mbo-instellingen:

- voldoende kunnen investeren in de kwaliteit van opleidingen door versnippering van het aanbod tegen te gaan (*doelmatigheid*);
- aansluiten op de vraag vanuit de regionale arbeidsmarkt en (top)sectoren waarvoor zij werken (*arbeidsmarktrelevantie*);
- rekening houden met de bereikbaarheid voor studenten (*toegankelijkheid*).

Er zit altijd onderlinge spanning tussen deze doelstellingen. Het gaat om het bereiken van een goed afgewogen doelmatig, arbeidsmarktrelevant en toegankelijk aanbod, binnen het bestaande systeem van onderlinge competitie. Niet alleen op individueel instellingsniveau, maar juist ook op regionaal en sectoraal, landelijk niveau.

[...]

6. Aanvullende maatregelen voor een arbeidsmarktrelevant, doelmatig en toegankelijk aanbod aan mbo-opleidingen.

De aanvullende maatregelen zijn vooral gericht op het versterken van het huidige systeem waarbij instellingen, in samenwerking met het bedrijfsleven en andere belanghebbenden, zelf verantwoordelijk zijn voor hun aanbod aan opleidingen (opleidingenportfolio). Een landelijke planning door de Rijksoverheid van al het aanbod heeft in het verleden niet gewerkt door de sterke regionale oriëntatie van het mbo. Er zijn echter uitzonderingen die wel op landelijk niveau geregeld gaan worden.

De aanvullende maatregelen worden ingedeeld in vier rubrieken:

1. Het inzichtelijker maken van de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt.
2. Het versterken van het opleidingenportfolio op instellingsniveau.
3. Het versterken van het aanbod aan opleidingen op regionaal niveau.
4. Het versterken van specifiek aanbod op landelijk niveau door invoering van een systeem van ministeriële goedkeuring vooraf («licentiesysteem»).

[...]

6.2 Het versterken van het opleidingenportfolio op instellingsniveau

Gelet op de sterk veranderende omgeving waarbinnen het mbo de komende jaren moet opereren, zoals demografische krimp en de noodzaak het economisch groeivermogen te versterken via o.a. topsectoren, is het noodzakelijk dat instellingen hun opleidingenportfolio opnieuw tegen het licht houden. Dit in samenhang met de maatregelen genoemd in paragraaf 5. De uitgevoerde pilot en de voortgangsrapportages van MBO'15 laten zien dat steeds meer mbo-instellingen hier ook zelf het belang van inzien en de komende jaren een helder profiel aan opleidingen willen neerzetten. Niet

⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-31524-129.html>

méer opleidingen, maar betere opleidingen aanbieden. Dit kan alleen vorm krijgen in afstemming met het bedrijfsleven en andere mbo-instellingen. Het is daarbij niet de bedoeling de onderlinge competitie in het mbo te veel te beperken. Enige mate van competitie tussen mbo-instellingen kan juist de kwaliteit van het onderwijs ten goede komen. Er is echter wel meer afstemming nodig om ondoelmatig aanbod van opleidingen tegen te gaan. Dit wordt als volgt uitgevoerd:

- Het Programmamanagement MBO'15 ondersteunt individuele instellingen bij het tot stand brengen van een geactualiseerd opleidingsportfolio, in samenhang met de in paragraaf 5 genoemde maatregelen om de kwaliteit te bevorderen. De bestaande twee programmalijnen in MBO'15 (kwaliteit en macrodoelmatigheid) worden daarom samengevoegd tot één aanpak gericht op de individuele instelling. Vanaf schooljaar 2012–2013 zet MBO'15 het opleidingsportfolio jaarlijks op de agenda voor de gesprekken met de Colleges van Bestuur. Op basis van gesprekken wordt de voortgang gevolgd en bekeken of ondersteuning nodig is en hoe daarin voorzien kan worden.
- Mbo-instellingen stemmen hun opleidingsportfolio op regionaal en/of sectoraal niveau actief af met het bedrijfsleven en andere belanghebbende onderwijsinstellingen en vertalen dit in hun aanbod. De afstemming met bedrijfsleven en andere belanghebbenden is reeds vastgelegd in de (bindende) code «Goed bestuur in de bve-sector». Deze code bevat specifieke richtlijnen voor afstemming met het bedrijfsleven en andere belanghebbenden over het aanbod aan opleidingen. Belangrijk aspect is dat deze afstemming al plaatsvindt over voornemens tot aanpassing van het aanbod aan opleidingen. Op deze wijze kunnen bedrijfsleven en andere instellingen tijdig anticiperen. Uitvoering van de code op dit punt vraagt meer inspanning van mbo-instellingen, mede omdat uit de pilot blijkt dat het bedrijfsleven regionaal lastig te organiseren is. Bij het organiseren van het bedrijfsleven en de afstemming met instellingen kan SBB ondersteuning verlenen (zie ook volgende paragraaf).

Om de afstemming de benodigde prioriteit te geven, moeten de instellingen daarover in hun openbare jaarverslag verantwoording afleggen. In het jaarverslag legt ook de Raad van Toezicht verantwoording af over het intern uitgevoerde toezicht, waaronder het tot stand komen van het opleidingsportfolio.

- Als sluitstuk verankert de Inspectie van het Onderwijs het toezicht op de naleving van de wettelijke zorgplicht arbeidsmarktperspectief vanaf mei 2012 structureel in het risicogerichte toezicht. De Inspectie gaat na of instellingen de aspecten doelmatigheid en arbeidsmarktperspectief voldoende meewegen in besluiten over hun opleidingsportfolio en of hierover voldoende dialoog met het betrokken bedrijfsleven en andere belanghebbende onderwijsinstellingen plaatsvindt. Het toezicht wordt proportioneel uitgevoerd. Bij ernstig tekortschieten t.a.v. de zorgplicht arbeidsmarktperspectief start een vervolgotraject dat kan leiden tot een sanctie.

Tevens houdt de Inspectie toezicht op het aspect of (nieuwe) studenten tijdens de werving, de intake en de opleiding voldoende, objectief en zo actueel mogelijk geïnformeerd worden over de arbeidsmarktperspectieven van de opleiding.

6.3 Het versterken van het aanbod aan opleidingen op regionaal niveau

[...]

De volgende aanvullende maatregelen worden voorgesteld:

- [...]
- Ten tweede wordt een toetsingskader uitgewerkt en vastgelegd in wet- regelgeving. Op basis hiervan kan een afweging plaatsvinden of er op regionaal niveau sprake is van een arbeidsmarktrelevant, doelmatig en toegankelijk aanbod van een opleiding. In bijlage 2 treft u de hoofdlijnen aan van dit kader. De aspecten arbeidsmarktrelevantie, doelmatigheid en toegankelijkheid zijn uitwerkt in een beperkte set indicatoren met bijbehorende signaleringswaarden. Arbeidsmarktrelevantie weegt het zwaarst in het model. De beschikbaarheid van stageplaatsen is daarvoor één van de belangrijkste indicatoren. De vraag vanuit de arbeidsmarkt is leidend voor de omvang van het aanbod en de locatie van het aanbod. Indien één van de signaleringswaarden wordt overschreden, is dat reden voor nadere analyse van de specifieke situatie. Het kan immers zijn dat een afwijking goed beargumenteerd kan worden. Het toetsingskader is bedoeld voor bestaand en nieuw aanbod

aan opleidingen. In samenwerking met SBB en in samenhang met de code «Goed Bestuur in de bve-sector» wordt dit toetsingskader verder uitgewerkt en getest in de praktijk.

[...]

*De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J.M. van Bijsterveld-Vliegenthart*

BIJLAGE 2: WETTELIJK KADER (WEB)

A. VERPLICHTINGEN

Artikel 6.1.3. Zorgplicht arbeidsmarktperspectief en belang beroepsopleidingen

1. Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat een beroepsopleiding alleen door de instelling wordt aangeboden als er na beëindiging van de opleiding voldoende arbeidsmarktperspectief is voor de studenten.
2. Onverminderd het eerste lid zorgt het bevoegd gezag van een instelling als bedoeld in de artikelen 1.3.2a of 1.3.3 ervoor dat een beroepsopleiding die niet behoort tot het werkgebied van een kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven dat werkzaam is voor de specifieke bedrijfstak of groep van bedrijfstakken waarvoor de instelling opleidingen verzorgt, alleen wordt aangeboden als die beroepsopleiding aantoonbaar gericht is op en van belang is voor de specifieke bedrijfstak of groep van bedrijfstakken waarvoor de instelling opleidingen verzorgt.

Artikel 7.2.4. Landelijke kwalificatiestructuur; eindtermen beroepsonderwijs

1. Met het oog op de totstandkoming van een landelijke kwalificatiestructuur, gericht op de aansluiting tussen het aanbod van het beroepsonderwijs en de maatschappelijke behoeften daaraan, mede in het licht van de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden, draagt Onze Minister, in voorkomende gevallen in overeenstemming met Onze Minister wie het, gezien de aard van de in artikel 7.2.6 bedoelde vereisten, mede aangaat, zorg voor het vaststellen en onderhouden van een samenhangend en gedifferentieerd geheel van eindtermen voor beroepsopleidingen die voor de desbetreffende bedrijfstakken of beroepencategorieën van betekenis zijn.

Artikel 7.4.8. Zorgplicht regeling voor onderwijsprogramma en examens; studentenstatuut

1. Het bevoegd gezag zorgt voor een goede organisatie en kwaliteit van het onderwijsprogramma en de examinering.
2. Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat deelnemers volledig en tijdig worden geïnformeerd over het onderwijsprogramma en de examens.
3. Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat voltijdse beroepsopleidingen aantoonbaar voldoen aan de eisen van artikel 7.2.7, derde lid.
4. Het bevoegd gezag zorgt ervoor dat de instelling beschikt over een deelnemersstatuut waarin de rechten en plichten van de deelnemers zijn opgenomen.
5. De examencommissie stelt regels vast met betrekking tot de goede gang van zaken tijdens het afnemen van de toetsen, het examen of de examenonderdelen.
6. Indien ten aanzien van een beroepsopleiding toepassing is gegeven aan artikel 7.4.4a, dan treedt de examenregeling van de instelling of exameninstelling die de examinering verzorgt in de plaats van de examenregeling van de instelling die het onderwijs verzorgt.

B. SANCTIES

Artikel 11.1. Inhouding bekostiging

1. Indien het bevoegd gezag van een instelling of een kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven in strijd handelt met het bepaalde bij of krachtens deze wet, kan Onze Minister bepalen dat de rijksbijdrage, voorschotten daaronder begrepen, geheel of gedeeltelijk wordt ingehouden dan wel opgeschort.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing, indien het bevoegd gezag of het personeel van een instelling in strijd handelt met artikel 5:20 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Onze Minister kan de rijksbijdrage wederom toekennen, indien blijkt dat de reden voor de toepassing van het eerste of tweede lid is vervallen.
4. Het eerste tot en met derde lid is van overeenkomstige toepassing indien het bevoegd gezag van een agrarisch opleidingscentrum ten aanzien van het voorbereidend beroepsonderwijs dat in de instelling wordt verzorgd, in strijd handelt met het bepaalde bij of krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs.

Artikel 6.1.4. Ontneming rechten ten aanzien van bestaand onderwijsaanbod

1. Onze Minister kan besluiten dat ten aanzien van een beroepsopleiding die de instelling verzorgt, de rechten, genoemd in artikel 1.3.1, gedurende twee jaar worden ontnomen indien:
 - a. gebleken is dat de kwaliteit van die opleiding langer dan één jaar onvoldoende is geweest, of
 - b. niet of niet meer wordt voldaan aan hetgeen bij of krachtens deze wet is bepaald ten aanzien van de kwaliteitszorg, het onderwijs of de examens, dan wel
 - c. niet of niet meer wordt voldaan aan de zorgplicht, bedoeld in artikel 6.1.3.
2. Een beschikking op grond van het eerste lid houdt in dat ten aanzien van het desbetreffende onderwijs:
 - a. de aanspraak op bekostiging, bedoeld in artikel 1.3.1, voor zover van toepassing, vervalt,
 - b. aan de examens of onderdelen daarvan geen diploma of certificaat als bedoeld in artikel 7.4.6 meer is verbonden, en
 - c. de registratie in het Centraal register wordt beëindigd.
3. Bij een beschikking tot ontneming van rechten bepaalt Onze Minister het tijdstip waarop die beschikking van kracht wordt zodanig, dat de voor de opleiding ingeschreven studenten de opleiding aan een andere instelling binnen een redelijke tijd kunnen voltooien.
4. Onze Minister neemt een beschikking als bedoeld in het eerste lid voor 1 november van het jaar voorafgaand aan het studiejaar waarin het in het derde lid bedoelde tijdstip valt.
5. Onze Minister maakt de ontneming van rechten, bedoeld in dit artikel, openbaar.

BIJLAGE 3: TOEZICHTKADER BVE 2012

Indicatoren gerelateerd aan het onderwerp arbeidsmarktperspectief

GEBIED 1: ONDERWIJSPROCES

Aspect 1.2: Maatwerk

Het programma houdt rekening met verschillen tussen studenten in vooropleiding, capaciteiten, vorderingen en vervolgwensen.

1.2.1 Differentiatie

Het programma wijkt indien noodzakelijk af van het regulier aanbod waardoor er individueel en/of groepsgewijs mogelijkheden zijn voor een optimale aansluiting op het toeleverend- en vervolgonderwijs of arbeidsmarkt, voor remediëren, verrijken, verdiepen en zo mogelijk vertraging of versnellen. Bij voorkeur leidt de versnelling tot werkelijke studieduurverkortung.

Aspect 1.6: Intake & plaatsing

De voorlichting vooraf over de opleiding is specifiek en realistisch en de intake is zorgvuldig en leidt tot een passende plaatsing.

1.6.1 Voorlichting

De informatie vooraf over de opleiding is in overeenstemming met het kwalificatiedossier (of eindtermendocument) en het beroepsprofiel en vermeldt actueel en realistisch de toelatingseisen, programmaonderdelen waaronder de beroepspraktijkvorming, examinering, uitstroombifferentiaties, doorstroombmogelijkheden, arbeidsmarktperspectief en de kosten en eventuele vrijwillige bijdragen.

Aspect 1.7: Studieloopbaanbegeleiding

De studieloopbaanbegeleiding biedt juiste en tijdige informatie over de uitvoering van de opleidingen, verloopt planmatig en proactief en houdt rekening met verschillen tussen studenten in begeleidingsbehoeften.

1.7.1 Informatievoorziening

De opleiding stelt volledige en adequate informatie die de student nodig heeft tijdig en toegankelijk beschikbaar. Het gaat hier onder meer om (examen)roosters, opleidingsprogramma en examenvereisten en eventuele wijzigingen daarin, de inrichting van de beroepspraktijkvorming, beoordeling van leerresultaten, studentenstatuut, schoolreglement, klachtenregeling, mogelijkheden tot medezeggenschap, begeleidingsvoorzieningen, etc. De opleiding bespreekt de informatie actief op relevante momenten met de studenten.

1.7.2 Studieloopbaanbegeleiding

De studieloopbaanbegeleiding is gericht op het volgen van ontwikkelingen in de studie van de studenten en ondersteuning bij het maken van keuzes tijdens en na afloop van de studie. De studieloopbaan verloopt zo optimaal mogelijk van intake tot diplomering en draagt proactief bij aan het voorkomen voor voortijdig schoolverlaten. De studieloopbaanbegeleiding sluit aan bij de informatie over de student uit de intake, het plaatsingstraject, de ontwikkeling van de student, de studieprestaties en beoogd einddoel.

GEBIED 5: NALEVING WETTELIJKE VEREISTEN

Aspect 5.1: Naleving wettelijke vereisten

Er wordt voldaan aan alle wettelijke bepalingen.

5.1.1 Naleving wettelijke vereisten

De opleiding voldoet aan alle wettelijke bepalingen. De inspectie bepaalt periodiek welke wettelijke vereisten extra aandacht krijgen.

BIJLAGE 4: UIT: ACTIEPLAN MBO 'FOCUS OP VAKMANSCHAP 2011-2015'

Regionaal aanbod aan opleidingen:

Het kabinet wil dat instellingen werk maken van een doelmatig aanbod aan beroepsopleidingen op regionaal niveau. Door de onderlinge concurrentiestrijd is er nu sprake van versnippering. Dit gaat ten koste van de kwaliteit. Instellingen moeten samen met het regionale bedrijfsleven keuzes maken voor een helder portfolio aan opleidingen. Dit met in acht name van de bestaande taakverdeling tussen roc's, aoc's en vakinstellingen. Het is van belang dat het aanbod aan beroepsopleidingen is afgestemd op de behoefte van het regionale bedrijfsleven en aansluit op de economische topgebieden uit de 'Bedrijvenbrief' van het kabinet.

De instellingen zijn wettelijk verantwoordelijk voor hun aanbod aan opleidingen en moeten dus onderling, en in samenwerking met het bedrijfsleven, tot afspraken komen over concentratie en taakverdeling. In een aantal pilotregio's wil ik dit proces ondersteunen door inzet van een gezaghebbend persoon (autoriteit) en door vraag en aanbod van mbo_opleidingen cijfermatig zo goed mogelijk in kaart te brengen. Dit moet een set 'onderlinge omgangsvormen' opleveren die als basis gaat dienen voor het door de commissie Onderwijs en Besturing BVE geadviseerde model van bemiddeling en arbitrage wanneer instellingen er onderling niet uit komen. Wanneer dit geheel ontwikkeld is, wordt dit in deze kabinetsperiode wettelijk verankerd en landelijk toegepast. Een onafhankelijke commissie voor arbitrage (c.q. geschillencommissie) kan organisatorisch ondergebracht worden bij de Stichting beroepsonderwijs bedrijfsleven. De overheid neemt niet de verantwoordelijkheid voor planning van het aanbod over. We leven niet in een centraal geleide planeconomie. Daarbij komt dat het mbo vooral gericht is op de regionale economie.

Kleine, ambachtelijke opleidingen wil ik zoveel mogelijk behouden en dus stel ik geen ondergrens aan een minimum aantal studenten per opleiding per instelling. Waar nodig kan het aanbod landelijk geconcentreerd worden. We kunnen immers niet zonder horlogemakers en tandtechnici. Daarom richt ik een meldpunt in om de aantallen studenten in kleinschalige, ambachtelijke opleidingen te monitoren en om zicht te houden op het starten en sluiten van dergelijke opleidingen.